

ČAJ

Pro chvíle pohody

LISTOPAD 2014

Časopis Autorů Jičínska

ENCYKLOPEDIIE

Encyklopedie je kniha, která člověka velmi poučuje. Můžeme si v ní listovat, nebo s ní případně můžeme podložit stůl, aby se nekymácel. Někdo encyklopedií zabíjí komáry, což je nekulturní, jenže oni hrozně štípou. Kdo přečetl hodně encyklopedií, je velmi chytrý neboli sečtělý. Takový člověk může být eventuelně i nesnesitelný.

Encyklopedii čteme opatrně, abychom na ni nerozlili kávu nebo nám na ni neupadlo volské oko, což zaschne a není to hezké.

SAŠA GR.

98

Vážení čtenáři,

listopadový ČAJ přináší vskutku originální počín
v díle našeho hosta **Saši Gr.** ze Žďáru nad Sázavou.
Bohužel můžu uveřejnit jen krátkou ukázkou z jeho stěžejního díla

**„Matoucí nebo Dědská encyklopedyje
nebo též Sašův slovník náročný“.**

Pro zájemce mám potěšující zprávu,
Saša v brzké době konečně vydá svoje dílo knižně.
Ale pro nás básníky mám od něj varující informaci:
**„Slavní básníci se dostanou do čítanky, takže jejich vinou
neustále přibývá učiva na základních školách.“**

Listopad již tradičně patří Dnům poezie,
letošní šestnáctý ročník mě inspiroval a oslovil jsem jednoho
z hlavních pořadatelů **Martina Zborníka**,
který v rozhovoru **„Každý jsme v tom světě originálem!“**,
osvětluje vznik Dne poezie a zve na akce letošního ročníku,
tentokrát pod mottem: **„Řezaná poezie.“**

Tvorba regionálních autorů sice absentuje,
ale místo ní jsem zařadil svoji úvahu
„Zamyšlení o tzv. Druhé literatuře“,
ve které se snažím reagovat na článek
Milana Gondy „Druhá literatura existuje“
(vyšel v ČAJi 85- říjen 2013).

Blíží se nám pomalu závěr roku a kulaté jubileum našeho časopisu.
V lednu 2015 vyjde sté číslo a máte se opravdu na co těšit,
celkem 15 autorů plus já přispělo do tohoto čísla.

Mezi hosty je autor ze Slovenska,
ve „stovce“ najdete dále tři rozhovory
a množství dalšího zajímavého čtení!
Máte se na co těšit!

Váš Václav

HOST ČAJe:

Saša Gr.

(pseudonym, skutečné jméno autor nikde neuvádí, * 31. říjen 1977, Nové Město na Moravě) je český básník, prozaik, výtvarník a literární organizátor.

Narodil se 31. 10. 1977 v Novém Městě na Moravě. Vyučil se umělecko-řemeslným keramikem (SOU Umělecko-řemeslné výroby, Praha). Později maturoval z ekonomie (SOŠ Profes, Praha) Zabývá se celoživotně literární tvorbou, píše zejména poezii a experimentální či humoristické prózy.

Publikoval časopisecky (2B3, Host, Mlha, Clinamen, Plž, Dotyky, a další.) Spoluautorsky se podílel na knize Rádce pro začínající spisovatele, novináře a překladatele. (Mezera, 2007) V lednu 2013 vyšel v Nakladatelství Marek Belza jeho básnický debut Jede medička na sáňkách. Věnuje se i výtvarné tvorbě. Ilustroval knihu Marcela Babczynského Šeptání ďábla (Mezera, 2008) vystavoval kresby a drobné keramické plastiky aj.

Je zakladatelem českého paraliterárního hnutí, které dlouhodobě kritizuje Patafyziku pro její nekoncepční qazi-absorbční argumentační vyprázdněnost. Je také organizátorem vůbec prvních tří

mezinárodních Paraliterárních konferencí.

Čtenáři ČAJe mají možnost s předstihem, ještě než rozsáhlé dílo Saši Gr. oficiálně vyjde, nahlédnout do připravované knihy pracovně nazvané „Matoucí nebo Dědská encyklopedyje nebo též Sašův slovník náročný“. Momentálně autor hledá vydavatele pro toto své stěžejní pedagogické dílo!

O autorovi najdete další informace na stránkách:

<http://sasagr.blog.cz/profil> nebo www.eshop.mlha.gr/.

Matoucí nebo Dědská encyklopedyje nebo též Sašův slovník náročný.

(úryvek z rozsáhlého díla)

A

AKVÁRIUM

Některé rybičky žijí ve volné přírodě, jiným se stane ta nepříjemnost, že se narodí v akváriu. Možná v minulém životě provedly něco ošklivého.

Akvárium je hezký způsob, jak si můžeme domů přenést kousek vodního světa. Někdy se stane, že kousek vodního světa přeneseme i k sousedovi, který bydlí pod námi. Takový soused se nazývá překvapený a ze shora na něj kape voda, což je pěkné, protože se mu zchladí jeho horká hlava.

Život v akváriu je zajímavý a je správné ho bedlivě pozorovat. Hlavně proto, že nikdy nevíme, kdy nečekaně skončí.

Kdo si chce takové akvárium založit, měl by do něj pokud možno napustit vodu, jinak se v něm rybičky plácají na sucho a to nevypadá moc pěkně.

Rybičky umí plavat a hojně toho využívají. Z dlouhé chvíle přeplavávají nádrže sem a tam. Některé to po čase přestane bavit a potom odpočívají v leže na zádech - bříškem nahoru.

Čas od času je dobré obyvatele nádrže nakrmit. Nemělo by se to ale přehánět.

Například paví očko, které sní celou housku se salámem, se nám neúměrně zvětší a trvá dlouho než splaskne.

Kdo chová piraně, měl by zase být bystrý a včas během krmení vytáhnout ruku. Mohlo by se totiž stát, že ho budou mít piraně plné zuby.

Do akvária se dávají rostliny, aby to bylo zelené a pkné.

Stěny jsou totiž bohužel ze skla, takže je do něj vidět.

Naštěstí sklo brzy zaroste řasami a tak poměry uvnitř nádrže přestanou kolemjdoucí zbytečně znepokojoovat.

Tak či onak můžeme občas akvárium vyčistit, jinak všechno uvnitř pochcípá a taková situace se nazývá kompost.

V některém akváriu leze šnek. (Viz heslo Šnek)

B

BÁSNÍK

Básník je člověk, který všechno moc prožívá a může z toho mít i tiky nebo žaludeční vředy. Když je po ruce pevný provaz, může se případně i oběsit. Básník bohužel občas píše básně. Jsou to většinou nesrozumitelné řeči o něčem, co by se dalo vyjádřit mnohem stručněji. Tím poškozují životní prostředí, protože plývají papírem.

Je-li člověk básníkem, obvykle se téměř vůbec nepodílí na růstu hrubého domácího produktu. Může sice třeba příležitostně mýt okna, nebo skládat zboží v supermarketu Makro, ale z makroekonomického hlediska je to stejně bezvýznamné.

Pouze pokud se stane ta nepříjemnost, že se básník proslaví a vydá knihu, může na tom i pár korun vydělat. Ty se pak mohou utratit za víno, což už ekonomiku trochu rozhybe.

Ve výjimečných případech se proslaví i dobrý básník a tomu se říká vzácná shoda okolností.

Slavní básníci se dostanou do čítanky, takže jejich vinou neustále přibývá učiva na základních školách.

BREJLE

Když je někdo slepejší jak patrona, může si eventuelně koupit brejle. V brejlích mohou být zvětšovací skla popřípadě skla černá, to záleží na vkusu kupujícího. Brejle jsou také hezký módní doplněk. Kdo jde na procházku, může si vzít i bílou hůl.

Mnohé ženy vypadají v brejlích moudře, což některým z nich přináší pocity, které by jinak nezažily. Někdo vypadá jako masačka, ale neví o tom, protože se mu jeho velké brejle nevejdou celé do zrcadla.

Kdo nechce nosit brejle, může použít čočky. Čočka ovšem nadýmá. Jsou lidé, kteří vidí svět v růžových brejlích, ačkoliv je nemají na nose. Tomu se říká nedostatek životních zkušeností. Někdy se stane, že po nás někdo divně brejlí, až toho za chvíli máme plný brejle.

C

CAVYKY

Cavyk je úkon, který předchází činnosti, která nepřichází. Obvykle je jich více po hromadě a to jsou cavyky. Cavyky se můžou dělat z různých příčin. Někdo si kupříkladu nechce nechat vytrhnout čtyři zuby a dělá s tím cavyky. To je škoda, protože za ním v čekárně čeká mnoho dalších pacientů se spoustou zubů a ti se po chvíli začínají eventuelně nudit. (Viz též heslo

Zuby)

Často se stane, že cavyky dělá mladá počestná a slušně vychovaná dívka. To je správné, ale nemělo by to trvat moc dlouho, protože pak je to trochu nesnesitelné.

CIRKULÁRKA

Cirkulárka je dobrý přístroj, ale každý by si to měl předem rozmyslit a hlavně dobře zvážit počet svých končetin. Kdo nemá rád krev, měl by raději použít ruční pilu.

Cirkulárka je výhodná, protože si člověk ušetří hodně práce oproti běžné pile. Může se potom v ušetřeném čase válet doma před televizí, což je hezké. (Viz též heslo Gauč.)

Cirkulárka má přídavný stolek, což je ideální místo k přeříznutí. Není ale dobré přitom spěchat a tlačit na pilu, aby si člověk něco neuříznul. Například ostudu.

V akčních filmech se často vyskytuje scéna s cirkulárkou. Krásná hlavní hrdinka se sváže a pomalu se sune na pásu směrem ke koutouči zapnuté cirkulárky. V poslední chvíli ji ale vždy zachrání hlavní hrdina, protože filmová studia si nemohou dovolit plýtvat herečkami.

Č

ČOROMORO

Když budeš mít v pokojíčku čurbes, přijde maminka a udělá čoromoro. Čoromoro se dělá tak, že se zvedají ruce nad hlavu a ječí se na celé kolo. (Může být silniční i horské.) Někomu přitom naskákají na obličej fleky.

Někdy se dělá čoromoro mezi manželi. Tato situace souvisí trochu s UFO, jelikož vzduchem létají neidentifikovatelné předměty.

Během čoromora může dojít ke zlomenině žeber či kosti lebeční a byly zaznamenány i případy zaseknutí rýče do hlavy. Proto by měl mít každý člověk řádné zdravotní pojištění.

D

DĚLBA PRÁCE

Dělba práce je důležitá, aby bylo všechno jednodušší. Někdo se stará o

dobytek a pak ho zařizne a to sníme. Někdo zase hlídá v bance peníze, aby se někam neztratily. Podle toho, co kdo dělá, se pak dostává plat. Dnes má každý poměrně hodně. Kdo pracuje v bance, má hodně peněz. Kdo se stará o dobytek, má hodně práce. Někdo je povoláním rentiér a ten jenom leží na kanapi a čeká až mu přijde renta. Když mu přijde renta, musí čekat na novou a tak pořád dokola. Je to je stereotypní zaměstnání.

DARWIN

Darwin byl pán, který si všimnul, že je podobný opici. Bylo to pozoruhodné, jelikož mnoho lidí je podobno opici mnohem víc než on a nevšimnou si toho. Tento člověk začal tvrdit, že pocházíme z opic. Lidi to tehdy hodně naštvalo, jelikož opice jsou ošklivé a někdy se tak směšně tváří zrovinka jako člověk. Někdo si také myslí, že člověka stvořil Bůh a kostry lidoopů zahrabal do země jenom, aby nás trochu zmátl.

Někdo v Boha nevěří, jelikož je zklamaný životem a jenom v jednom kuse chlastá, až má z toho opici. To ovšem nic nedokazuje.

Ď

ĎOURA

Ďoura je místo v určité rovině, které chybí. Je tam prostě prázdno, které vede dolů a to se nazývá d'oura. Ďoura je někdy výhodná, protože do ní můžeme nalít močůvku. Někdo by na to ale měl dát poklop, jinak se do d'oury padá a to potom smrdí.

Existuje také d'oura ve zdi sprchy, kudy se dá koukat. Je ale třeba dávat pozor, aby nám někdo sponkou nevypíchnul oko. Oko se mimochodem může udělat na punčoše, což je také d'oura.

Malé d'oury jsou v sítu, což je nevýhodné jelikož, jak se zpívá v písni, voda tí uteče a chlapec vyteče.

Je ještě mnoho jiných d'our, které jsou různě velké a dají se různě využít, málo se kterou ovšem člověk udělá d'ouru do světa.

E

ENCYKLOPEDIE

Encyklopedie je kniha, která člověka velmi poučuje. Můžeme si v ní listovat, nebo s ní případně můžeme podložit stůl, aby se nekymácel. Někdo encklopedií zabíjí komáry, což je nekulturní, jenže oni hrozně

štípou. Kdo přečetl hodně encyklopedií, je velmi chytrý neboli sečtělý. Takový člověk může být eventuelně i nesnesitelný. Encyklopedii čteme opatrně, abychom na ni nerozlili kávu nebo nám na ni neupadlo volské oko, což zaschne a není to hezké.

EKOLOGIE

Dříve bývala ekologie věda, potom se ale objevil bývalý prezident Václav Klaus a oznámil světu, že to žádná věda není. Hodně vysokoškolských profesorů to tehdy překvapilo, ztratili smysl života a přestali třídit odpad.

Od té doby se také častěji používá pojem ekoterorismus. Člověk, který chce, aby lidstvo nevymřelo, abychom si neotrávili lesy a nezabili všechna zvířata, se nazývá ekoterorista. Používá k tomu totiž různé teroristické prostředky, jako je například rozdávání letáků a podobně.

Ekoteroristé se snaží řešit velké problémy různými drobnými činy. Pokud se například zplundruje 1000 hektarů půdy, snaží se alespoň zachránit deset malých zelených žabiček, které tam dříve žily. Také přemlouvají velryby, které už na to všechno nemají nervy a snaží se na pláži spáchat sebevraždu, aby se vrátily do moře a zkusily tam ještě chvíli zachovávat biodiverzitu.

Ekoteroristé se nesmírně bojí globálního oteplování. (Viz heslo Globální oteplování)

Pokaždé, když se zvedne teplota o jeden stupeň, jsou tak nervozní, že se musejí přivázat ke stromu, nebo letět vrtulníkem na opuštěný útes v moři, aby se trochu uklidnili.

Ekolog má v podstatě velmi podobné cíle jako ekonom. Oba totiž chtějí mít hezké životní prostředí, jenže ekolog chce, aby ho měli hezké i ti ostatní.

F

FÚRIE

Fúrie je zlá tlustá paní, která má kolem huby pěnu a křičí: "Ještě jednou tam vlezeš, tak si to budeš vytírat sám" Někdy se může stát, že si vezmeme fúrii za manželku. To je potom složitá existencionální problematika.

Fúrie mají svá oblíbená povolání, jako je například uklízečka, státní úřednice, kuchařka ve školní jídelně nebo pracovnice u poštovní přepážky. Jedná se vesměs o povolání, kde se lidé nutí k něčemu, co nechtějí dělat. Pro to má fúrie ideální předpoklady. Donutí vás zaplatit poplatek 100 Kč za výpis z veřejně přístupného rejstříku, sníst tlusté maso, nebo vyplňovat půl hodinu složenku, která by na počítači byla vyplněná za minutu. Fúrie sice

nemá ráda lidi, ale velmi ráda s nimi pracuje.

G

GAUČ

Gauč je místo, kde tráví mnoho dnešních lidí svůj aktivní odpočinek. Můžeme zde konzumovat nezdravé potraviny, pít pivo a dívat se na televizi. Komu vyhovuje spíše pohyb, může si na gauči listovat novinami, čímž si procvičí prsty na ruce. Gauč slouží rovněž k bližšímu seznámení mezi mužem a ženou. Provádí se to tak, že se počestná dívka posadí na gauč a před ní se postaví láhev vína. Poté se posadíme vedle ní a sblížíme se. Gauč by měl jít roztáhnout, aby měl člověk během rozhovoru větší manévrovací prostor.

GLOBÁLNÍ OTEPLOVÁNÍ

Když nám v zimě před domem začne růst palma, je to pravděpodobně globální oteplování. Nikdo tomu moc nechtěl věřit a najednou bác ho! Je to tady. Někteří lidé jsou z toho trochu mokří, jelikož nám na pólech roztály ledovce. Kdo se cítí nesvůj, měl by nosit kruh. Ideálním oblečením pro globální oteplování jsou globální oteplovačky. Počasí se totiž může den ze dne změnit. Mohl by nám případně i zamrznout úsměv.

Jediný člověk na světě, který nevěří na globální oteplování je bývalý prezident Václav Klaus. Přitom se před časem zjistilo, že i jeho hradní stráž byla teplá.

H

HOUSKA

Houska je záležitost uplácaná z mouky, vody a vejce a upečená ve veliké troubě. Někdy v ní může být jako bonus i šváb nebo myší ocásek. Houska je lepší, když je měkká, jinak se z ní dost vylamují zuby. Podle toho kolik stojí houska v krámě se pozná, koho se bude volit.

Naše nejznámější houska je Hrad Houska.

CH

CHLOR

Chlor je plyn, kterým ve válce zlí vojáci otravovali hodně vojáky. Dnes se

pro jistotu přidává do pitné vody a z toho jsme všichni tak otráveni. Kdo ale pije místo vody jiné věci, bývá veselý. (Viz heslo Notorik)
Člověk, který má rád vodu z kohoutku, se nazývá chlorofil.

I

INTELLIGENCE

Když je někdo blbej jak pučtok, může to být způsobeno tím, že má nízkou inteligenci. Ovšem nedá se na to spoléhat, jelikož i mnoho velmi inteligentních lidí jsou blbí jako pučtok. Intelligence se dá změřit, zatímco na blbost dosud neexistují spolehlivé testy. Intelligence se může zapsat zkratkou IQ, což znamená inteligenční qocient. Nízký qocient má například qočna. Také tykev není asi moc chytrá, protože má IQ tykve.

Je ale mnoho inteligentních lidí, kteří vedou velmi rozumné řeči. Třeba bývalý prezident Václav Klaus je někdy hrozně chytrý. Velmi inteligentní je také paní Yvone Přenosilová, která se občas objevuje v televizi. Málokdo ale tak vysokou dávku intelligence snese najednou, takže je dobré na chvíli přístroj vypnout a odpočinout si.

Velkou inteligenci měl prý Einstein. To byl takový pán, který měl ve skříni sedm stejných obleků na každý den, aby se mu to nepletlo. Jeho mozek nakonec naložili do lihu, přestože mnoho jiných lidí je naloženo v lihu neustále a moc chytří z toho nejsou.

Ještě větší mozek než Einstein měl člověk neandrtálský. Asi o deset procent. Na velikosti ale zase tolik nezáleží.

J

JARO

Jaro je roční období, které nedělá jedna vlaštovka. Při vyšším počtu vlaštovek, například dvě a více, už můžeme mluvit o jaru. Jaro je pěkné, jelikož roztaje sníh, takže už nás na cestách neohrožují sáňkující děti. Navíc se na jaře stává s živými organismy taková zvláštní věc, totiž že se jim chce předávat si genetické informace. Dnes žijeme v informační společnosti. Proto je koncem jara už většina organismů geneticky informovaná. Potom se jim narodí kachňátka nebo něco podobného. Každopádně to potom vejrá na svět jako z jara.

V některých cizích zemích je Jaro naprosto jiné, než u nás. Například na Slovensku je Jaro chlap, který má v občanském průkaze napsáno Jaroslav.

„Každý jsme v tom světě originálem!“

Rozhovor – MARTIN ZBORNÍK

Letos již pošestnácté se budou v listopadu konat Dny poezie, které jsou pořádány na počest výročí Karla Hynka Máchy. Jičínští autoři se pravidelně připojují již od roku 2005, takže letos to bude již podesáté. Jedním z hlavních organizátorů je Martin Zborník. Požádal jsem jej o rozhovor, aby nám nejen o této akci řekl něco víc.

- Nedá mi to, abych se nezeptal na vznik vašeho příjmení. “Zborník”? Neměli byste se jmenovat spíše “Sborník”? Nebo jak vaše rodina k takovému příjmení přišla? A snad vás toto příjmení přímo předurčuje k práci s poezií?

Můj děda sepsal rodinnou kroniku, za dob husitů se prý sbory psaly se "z", tedy zborny. Zborník se staral o kostel. Proto se dodnes vyskytuje nejvíce Zborníků na jihu Čech v okolí Tábora, Písku a Českých Budějovic.

K poezii jsem se však dostal úplně náhodou. Od základky jsem se snažil psát povídky. Na střední mi do rukou přišly Seifertovy Všecky krásy světa. Vydal jsem se tehdy se sestrou a kamarády po trase ke keltskému usedlíšti Závist - Seifert se v té knize zmínil, že tam chodil s Vančurou. Tehdy bylo usedlíště odkryté, dokud jej nezasykali po letech archeologové pískem. Chodili jsme spát pod širák do uliček tohoto starého města...nad spacáky

nám létaly neslyšně sovy, nádhera. Přečetl jsem tehdy všechny Seifertovy sbírky a naučil se postupem času vnímat poezii. Okouzilo mě, jak lze pár slovy dostat dlouhý příběh do několika slok. Od té doby mám poezii rád.

- Jak vůbec vznikla myšlenka uspořádat Dny poezie?

Myšlenka Dne poezie vznikla naprosto sama od sebe. V roce 1999 Klub 8 zahajoval výstavu poezie v pražském metru "Poezie pro cestující" poetickou akcí a byli přizváni lidé k účasti. Tehdejšími aktéry se ten nápad zalíbil a tak o rok později akce zopakovaly.

Tou dobou jsem s přáteli založil kulturní magazín Totem.cz a oslovila mne z Klubu 8 Renata Bulvová, zda bych se organizace festivalu nechtěl ujmout společně s její kamarádkou Bernie Higgins. Byl jsem za to rád, akorát jsem jak já, tak Bernie, měl jeden zásadní problém. Bernie pochází z Anglie a neuměla pořádně česky a já zase neuměl anglicky. A tak jsme oba pilovali jazyky, abychom se mohli vůbec na něčem domluvit. Později jsme založili Občanské sdružení Společnost poezie, které festival koordinuje dodnes. Bernie je fantastická nejen jako organizátor, ale hlavně jako člověk. Když třeba dostane nějakou věc, vždycky se doma podívá, zda ji potřebuje a když ne, pak hledá někoho, komu by ji mohla dát.

Nicméně, hlavním srdcem festivalu jsou právě regionální aktéři, kteří něco pěkného ve svém volném čase a zdarma v kultuře pořádají. Na většině z nich závisí kulturní dění celého regionu. Během roku se s mnohými vídáme, díky festivalu vznikají mezi lidmi přátelství, díky kterým pak pořádají i jiné akce během roku.

- Jaké je motto letošního ročníku? Kde se mohou zájemci dozvědět o této akci více?

Letos oslavíme výročí narození Jiřího Koláře a Bohumila Hrabala - a jak jste minulý rok i Vy sám pane Franci připomněl, i sté výročí 1. světové války. Jiří Kolář řezal z papíru ty své koláže, Hrabal pil řezané pivo a ve válce, co si budeme povídat, se řezali všichni. Proto je letos mottem festivalu právě Řezaná poezie. O Dnu poezie se mohou zájemci vše dozvědět na stránkách festivalu www.DENPOEZIE.cz, kde naleznou historii všech pořadů, registrační formulář k dalšímu ročníku a vše o pořadech, které se každoročně konají na počest narození Karla Hynka Máchy.

- Udržet podobný festival poezie více než patnáct let vyžaduje hodně úsilí a nadšení. Kolik lidí se na pořádání podílí? Měli jste na počátku představu, že se vám podaří zapojit prakticky celou republiku?

Letos se na koordinaci festivalu scházíme od února v šestici (Bernie Higgins, Josef Straka, Lenka Hábltová, Tomáš Čada, Vítěk Janota a já). Plánujeme propagaci, hledáme další poezie milovné organizátory akcí, oslovujeme média, plánujeme vlastní pořady. Po odborné stránce obdivuji zejména Pepu Straku, který nejen, že v knihovně prakticky denně pořádá nějaká literární čtení, ale vlastní dovolenou tráví na literárních festivalech. Když se Pepy zeptám na jakéhokoli básníka, zpravidla vždy kromě děl a zajímavostí z jeho života, vytáhne z rukávu i přesné datum jeho narození. Na počátku jsme žádné megalomanské sklony zapojit celou republiku neměli. Jak jsem již řekl, lidé sami ve svých krajích dění festivalu obohacují a myšlenku svými rozmanitými nápady posilují. Bernie má od samého počátku sen, aby u nás vznikl v jeden den v roce svátek Den poezie, podobně, jako je tomu v její rodné Anglii.

- Akce se účastní i zahraniční básníci. Koho z těch nejvýznamnějších byste z minulých ročníků vzpomenul?

Ohledně výběru zahraničních básníků spolupracujeme předně se zahraničními kulturními instituty a spolky, díky nimž máme tu možnost a čest na festival pozvat básníky ze zahraničí, zajistit jim ubytování i překlad jejich poezie do českého jazyka. Čtení proto bývají oboujazyčná – přednes rodném jazyce následuje jeho překlad do češtiny. Někteří z básníků k nám přijíždí na vlastní náklady jen proto, že mají poezii rádi. Neodvažují se proto – a ani to neumím – určit, kdo z nich je nejvýznamnější.

Každoročně k nám v posledních letech jezdí například finalisté festivalu Slovanské tradice, který je takovým Dnem poezie v Rusku a přilehlých zemích. Každoročně se odehrává na Krymu, tak snad se jeho organizátorce, Irině Silecké a zdejším spisovatelům i letošní nelehká situace festivalu uspořádat.

Léta k nám jezdí spisovatelé z Maďarska a Rumunska, jejichž večery bývají vždy nejen co se týče přednesu neopakovatelné.

Vždy je velmi rozdílný od ostatních večer básníků z Lužicko-srbska. Tento malý národ našich nejzápadnějších Slovanů prezentuje tolik národního cítění, jako snad žádný jiný.

Prostě co země, to jiná nálada, jiné výrazové prostředky.

- Lásku k poezii, nejen organizování, vám musí být asi vlastní. Vy sám píšete poezii? A můžete se našim čtenářům jako autor blíže představit?

Nikdy jsem se nepotkal a nepotkám, proto, mám-li něco říci o sobě, bude ten obraz toho co řeknu, vždy velmi zkreslený:-) Letos v červnu mi vyšla sbírka Na zápraží, která se sice v distribuci, ale popravdě řečeno větší část

knih dávám jako dárek přátelům a lidem, o kterých vím, že poezii čtou a udělá jim radost. Rád píše kromě poezii i povídky, jednou měsíčně od roku 2006 pořádám s Petulou Heinriche, autorská čtení povídek a besedy s cestovateli v podkroví pražské Jindřišské věže. Další akce dělám s našim kulturním magazínem Totem.cz – výstavy, čtení, koncerty.

Co se chlebičku týče, začínal jsem jako učitel na gymnáziu, příležitostně jsem připravoval a namlouval pořady o novinkách z kultury pro Vltavu, po několika různých zaměstnáních se už několik let živím jako výpočetní technik a kulturu mám jako koníčka. Mám dvě děti, tedy musel jsem takto oddělit obživu od toho, co mám nejráději.

- Kterí básníci patří mezi vaše oblíbené a dejme tomu i tak trochu mezi vzory?

Z básníků si vždy rád něco přečtu třeba od Seiferta či Skácela, poněkud se přiznám, že čtu básně od současných autorů písíciích k nám na Totem pod různými nicky. V poslední době mě hodně oslovila sbírka Podolí od Jonáše Zbořila – je to mladý kluk s ohromným nadáním. Z těch dlouho písíciích mi dala tento rok svoji další sbírku Dlaň pro Marinu její autorka Jarmila Hannah Čermáková. Krásná věc, věnovaná odkazu Mariny Cvetajevové, ruské emigrantky, která žila na sklonku života u nás.

Vzory mezi básníky žádné nemám – vážím si skromných a pilných lidí, asi jako většina z nás. Podle mne ať jsme, jací jsme, každý jsme v tom světě originálem, se kterým se musíme naučit žít. Vzorem by mi mohl být Seifert, nicméně má tvorba se mu ani zdaleka nevyrovná, tedy nechci se s ním v tomto ohledu srovnávat.

- Myslíte si, že i na počátku 21.století může poezie oslovit davy čtenářů? Proč v současnosti vychází sice hodně sbírek, ale v minimálním nákladu, dejme tomu pár desítek nebo dvě tři stovky výtisků? A proč je problém s distribucí? Pokud si autor zainvestuje sám sbírku, těžko ji je schopen ještě uvést na trh, maximálně ji rozdává kamarádům. Kde je zakopaný pes?

Je mi čtyřicet, tedy mohu dělat srovnání jen v tomto časovém období. Nicméně, když člověk čte příběhy ze životů spisovatelů z minulých let, úvahy od Chestertona, který se narodil přesně o sto let dříve, než-li já, podle mne se lidé moc nemění. Ti, co četli dříve růžové knihovny dnes rádi sednou před televizní seriály podobného ražení, zájem čtenářů o poezii myslím byl a je doposud minoritní záležitostí. Vždyť i Karel Hynek Mácha vydal první Máj svým vlastním nákladem.

Problém vydání sbírky a jakékoli knihy u nás tkví v počtu obyvatel

mluvících česky. Pokud autor vydá knihu ve francouzštině, angličtině, španělštině, ruštině.. - ten trh je obrovský a nakladatel ví, že i to dané malé procento obyvatel, kteří dnes čtou poezii, sbírku pravděpodobně koupí.

Proto náš autor, který chce dostat knihu mezi lidi, ji musí sám aktivně propagovat. Myslet si, že novou knihu objeví lidé sami, je dost naivita. Jako příklad bych uvedl sbírku Z kapsáře, kterou jsme vydali před lety s Totemem. Domluvil jsem se s knihkupectvími v centru Prahy, aby ji umístili do svých regálů. Za měsíc jsem poslal kamaráda po těchto knihkupectvích, aby knihu našel. Většinou ji hledal velmi dlouho, dvakrát nenašel sbírku dokonce i sám knihkupec.

Nedávno jsem mluvil s jedním nejmenovaným českým vydavatelem a ten vydává knihy českých autorů rovnou v překladu – zároveň pro český i turecký trh. Máme prý podobný cit pro věci – tímto vydavatel může z části snížit cenu české knížky. Prostě různá nakladatelství se s nízkou populací u nás vyrovnávají různě.

- Je třeba řešením šíření sbírek formou e-knih? Jaký vztah máte k e-knihám a nebojíte se, že časem vytlačí tištěnou knihu?

Mám problém najít čas na četbu knihy, s e-knihou je to stejné. Nemám čtečku ani mobilní telefon s velkou obrazovkou, na počítači čtu nové věci v literárních e-zinech, tedy z tohoto důvodu e-knihy nečtu. Když si chci přečíst knížku, sáhnu vždy po té papírové.

Co mám však rád, jsou audio nahrávky knih. Pouštím si je denně v autě, v práci do sluchátek z počítače.

Moji přátelé však e-knihy čtou hodně. Je docela dost možné, že část tištěných knih z trhu časem vytlačí.

Podle mého názoru jsou největší brzdou ve vydávání knih stále vysoké ceny tonerů do tiskáren. Pokud by klesly, každý by si mohl vydat doma v nízkém nákladu knihu sám, v případě potřeby udělat rychle dotisk – vznikla by tak jistě spousta braků, propukla by ale také mezi spisovateli zdravá soutěživost podobně jako na internetu.

- Na závěr jsem si připravil otázku: S kým byste se chtěl setkat z autorů, kteří už nejsou mezi námi? Koho byste pozval na festival Dny poezie? A proč?

Na tuto otázku Vám odpovím velmi přesně. Letos nás opustila z mého pohledu jedinečná autorka i moc fajn duše Vlasta Bakalová. Tu bych na festival pozval jako první. Dále mne mrzí odchod Zbyňka Hejdy, který i přes své stáří alespoň jednou na festivalu četl a jehož přednes byl vždy hotovým svátkem chvíle. Pozval bych též i Violu Fischerovou, jejíž

poslední vyprávění o vzniku Domku na vinici v nás, co jsme jej zažili, zůstane po celý život.

Jinak co se týče té druhé otázky, koho bych rád pozval. Pokud mám takové nutkání, zpravidla neváhám, seženu si na internetu či mezi přáteli na daného autora telefon a zavolám mu. Leckdy se to nepovede, ale většinou ano. Už několik let jsem chtěl třeba pozvat Mirka Kovaříka, nemohl na něj najít kontakt a poslal mu tedy před měsícem email. Minulý týden jsem zvedl telefon a v tom se ozval hlas ze Zeleného peří, který letos oslaví 80.let. Slíbil, že se letos moc rád přijde a udělal mi s tím velkou radost.

Za rozhovor poděkoval s přáním úspěšných Dnů poezie 2014 Václav Franc

Václav Franc: Zamyšlení o tzv. Druhé literatuře

Reaguji na článek Milana Gondy „Druhá literatura existuje“, který vyšel v ČAJi 85 (říjen 2013). Autor si v článku všimá postavení neoficiální literatury na Slovensku a nazývá ji tzv. „Druhou literaturou“, stojící mimo zájem oficiálních periodik, médií a pozornosti kritiků. Musím v mnohém souhlasit s Gondou, neboť i v Čechách je situace podobná. Roste počet vydávaných titulů, ale náklady jsou malé, u některých sbírek poezie se pohybují třeba jen v desítkách výtisků. I v Čechách se vydávají regionální díla oblastních autorů, kteří buď z vlastních financí nebo za přispění sponzorů vydávají nejrůznější publikace, ať už jako pokusy proniknout do světa tzv. oficiální literatury nebo jen mapovat regionální dění či historii.

Pochopitelně i zde platí, že na prvním místě jsou finance. Peníze, které autor může věnovat na vydání díla, jeho propagaci a distribuci. Nakonec co se podivujeme, vždyť ve společnosti platí taky, že kdo má peníze, může si dovolit všechno. Stejně tak to platí i v literatuře a kultuře obecně. Slabé dílo, do kterého mecenáš nalije mnoho financí, udělá mu propagaci např. v televizi, získá oblibu u čtenářů, protože je to „in“.

Zatímco nakladatel, za kterým přijde mladý autor, většinou bez prostředků a hlavně mediálně naprosto neznámý, váhá, protože i nakladatel je především podnikatel, který potřebuje vydělávat. Jsou pochopitelně výjimky, ale většinou to tak je. Zrovna nedávno mi říkala jedna autorka, která si z velké části zafinancovala svoji knihu, jak s ní jednali ve velkých

oficiálních nakladatelstvích. Ale i jedna dnes již v Čechách známá autorka dětské literatury, mi vyprávěla, jak těžko se prosazovala, a teprve, když jeden z jejích rukopisů vyšel a měl u čtenářů kladný ohlas, divilo se jedno nakladatelství, u kterého mimochodem stejný rukopis ležel několik let bez povšimnutí, proč se autorka neobrátila na ně. A zároveň žádalo autorku rychle o další rukopisy k vydání, protože vycítilo šanci, že autorka se za čas stane stálíci na dětském literárním nebi.

Já bych regionální autory mohl rozdělit z různých hledisek (ale to není podstatné), třeba podle věku, mohou to být začínající autoři, kteří touží po úspěchu, chtějí se stát úspěšnými spisovateli, potom jsou to třeba starší autoři, nemající velké ambice, ale chtějí si vydat svoje celoživotní dílo nebo jenom potěšit svoje přátele a známé. Ale obecně se dá říct, že v první skupině jsou lidé mající ambice, v druhé jsou to spíše příznivci literatury (nakonec i náš spolek v Jičíně se podobně rozdělit na ty, kteří chtějí jít dál a na ty, kterým stačí občas něco vydat třeba ve sborníku).

A pochopitelně jsme u problémů peněz a známostí.

A známosti jsou důležité, protože když se o vás a vaší knize neví, tak jako kdybyste nic nevydali. Vzpomínám si na svoji aktivitu ohledně knihy a tvorby jednoho známého autora, kterého považuji za velmi dobrého autora, ale ze začínajícího nakladatelství, kde jsem za něj ztratil slovo, o něj nebyl zájem. A přitom jsem po čase viděl, že ono nakladatelství vydává knihy podle mého názoru velmi slabé úrovně, většinou to byli známí autoři nakladatele napojeni na jednu instituci. Tolik je jasné, že i já bych jako nakladatel vydával knihy spíše svých známých, ale ... ona instituce zajistila i propagaci, takže „lidi, co spolu mluví“, píší o knihách pozitivní „recenze“ do časopisů a vytvářejí dojem, že se jedná o nová veledíla. Přitom mnohdy těm dílům, které autoři na koleně vydávají sami jako tzv. Neoficiální literaturu, nesahají ani po kotníky. Ale jsou „in“, ví se o nich, píše se o nich, takže to musí být přece kvalitní literatura!

Takže problém je distribuce, když už knihu vydám, tak nemám peníze na propagaci. A když bych i zde peníze našel, tak většinou potřebuji někoho, kdo si knihy všimne, ale musí to být někdo moc vlivný, aby na ni upozornil. Zním řadu knih autorů, které jsou mnohem kvalitnější než to, co se vydává za vrchol současné české tvorby, o kterých se vůbec neví, zasluhovali by si pozornost, ale právě z nejrůznějších důvodů (finance, propagace, distribuce, ale třeba i špatné „politické“ zaměření jejich tvorby) jsou mimo.

Pochopitelně, že existuje i druhá skupina autorů, kteří nešilhají po tom, aby uspěli jako oficiální literatura. Přesto i tito autoři přinášejí řadu důležitých momentů do mapování naší současnosti. Mnohdy to jsou autoři různých regionálních studií, sborníků o významných osobnostech, dějinných událostech atp., kteří výrazně přispívají k dokreslování naší historie. Všichni tito autoři tzv. Neoficiální literatury či regionální zasluhují naši úctu.

Pochopitelně že existuje i skupina grafomanů, sám se s nimi potkávám třeba jako porotce soutěží, kteří píší neustále bez valné kvality, není výjimkou že za rok vydají několik sbírek poezie, lépe řečeno „říkánek“, které za poezii vydávají. Píší mi třeba po soutěži, jak to, že neuspěli, protože oni jsou prostě geniální. Většinou neznají ani základní tvůrčí pravidla, nechtou žádnou jinou tvorbu, takže nejsou v obraze, co se vlastně píše a jak.

To si myslím, že je trochu problém i u ostatních autorů – chybí vzdělání. Myslím tím literární vzdělání. Mnohdy se právě autoři těchto tzv. Druhých literatur dopouštějí chyb, na které by je, pokud by absolvovali nějakou školu, upozornili. Ale na druhou stranu, kdo z velkých spisovatelů měl literární vzdělání. Vzpomeňme třeba na Bohumila Hrabala.

Za další regionální autoři mohou udělat i velký kus práce na poli regionální kultury. Nakonec je to vidět třeba i u Obce spisovatelů, která na oficiální úrovni v Čechách příliš nefunguje. Zatímco řada oblastních sdružení se má čile k světu a přes řadu problémů, její autoři vydávají sborníky a další periodika. Zároveň jsou tito autoři podhoubím kultury ve městě či v oblasti, pomáhají v nejrůznějších aktivitách, nakonec i u nás jsou kulturní lidé, kteří sice sami netvoří, ale pomáhají třeba při autorských čteních s recitací atp.

Stejně platí i o nejrůznějších literárních soutěžích a cenách. Nedávno jsem mluvil s jedním autorem, který mi řekl, že kdyby dostal nějakou oficiální cenu, začal by se zajímat, co vlastně dělá špatně, protože ceny jsou u nás většinou spojeny jen s určitými jmény a skupinami autorů. Podobné je to i různých literárních časopisů, kde se vydávají věci (a pochopitelně i chválí) autorů „kteří spolu kamarádí“.

Na druhé straně existuje řada literárních soutěží, jejichž kvalita je pochopitelně taky různorodá, ale pokud na nich autoři získávají ocenění, tak to asi o něčem vypovídá. A tady si myslím, že by měli především

nakladatelé lovit, protože zde se mohou najít příští talenty. Vzpomínám si na dvě sestry, které před nějakými deseti či patnácti lety vyhrávaly v Čechách jednu soutěž za druhou, určitě to byly talentované autorky, alespoň z toho, co jsem měl možnost číst z jejich tvorby ve sbornících oněch soutěžích. A kde je jim dnes konec? Nevím, že by někde publikovaly. Že by se o jejich tvorbu vydavatelé prali.

A jedna moje slovenská zkušenost: nakonec Slovensko a Mike Mlynek. V Banské Bystrici jsem potkal jednoho zajímavého recepčního, který vydal knihy. Nikde se v oficiálních přehledech o nich asi nedozvíte, ale mně ty knihy zaujaly mnohem víc, než některé oficiální knihy, které jsem měl možnost vidět třeba na loňském veletrhu v Praze, kde se Slovensko prezentovalo jako hlavní host. A já jsem rád, že můžu psát a pomáhat na svět takovým knihám, to je můj příspěvek druhé literatuře ke zviditelnění.

Na závěr musím napsat, že i když je zde (a asi i bude) vedle literatury oficiální i ta neoficiální, chcete-li druhá, tak jen „Hlupák se směje autorům druhé literatury!“

Tato literatura má právo na život a až čas rozhodne a čtenáři, jestli je tato tvorba hodna pozornosti nebo zapomnění. Vezměte si z historie řadu autorů, kteří ve své době patřili k nejvydávanějším a dnes po nich neštěkne ani pes. Pochopitelně ne všichni jsou takoví, že by uspěli po letech. Ono i jedna vydaná kniha, na kterou se třeba za padesát let nezapomene, je úspěch.

Víte, napiši zcela nedávnou zkušenost, kdy mi jedna knihovnice řekla, že knihy jedné velmi populární osobnosti by svým dětem nečetla, protože jí to připadá jako blbost. A na druhou stranu si hrozně pochvalovala knížky autora, kterého český literární trh v podstatě nezná, jak se jí a především jejím dětem líbí a už se těší, že vydává další knihu, kterou si ráda koupí, i když se o ní dozví jen přes internet, protože nikde jinde se o ní nepíše.

A ještě jedna zkušenost, kdy mi jeden autor řekl, že začal psát sám pohádky pro své děti, protože to, co dětem z oficiální literatury četl, byla „hrozná blbost“.

Kdybych měl napsat, co pro mě mělo po roce 1989 největší význam, tak především to, že si člověk může přecíst a dohledat různé názory na jednu věc, přemýšlet a vytvořit si svůj vlastní názor na základě získaných poznatků. To stejné platí i o literatuře. Rád se vracím k autorům a nelituji i

peníze za jejich knihy, kteří mně mají co říci, mnohdy to jsou dnes nepříliš preferovaní autoři. Na druhé straně, nakonec zcela nedávná zkušenost, četl jsem díla jedné autorky, o které jsem četl „chvalozpěvy“ v Literárních novinách, ale přiznám se, že jsem ony knihy nedočel. Snůška vulgarit, banální příběhy hlavně s postelovými scénami (na ženu autorku skutečně neuvěřitelné), no možná je to nějaký takový český odstín šedi. Někomu se to může líbit, nakonec je dobře, že máme svobodu a každý nechť si čte, co se mu líbí, ale ...

O to milejší je mi někdy opovrhovaná druhá literatura, ze které zcela jistě vyrůstají noví oficiální autoři literatury, na které se nezapomene za mnoho let nebo možná že vstoupí do nesmrtelnosti.

Vzpomněl jsem si na knihu Ivana Klímy „Moje šílené století II“, kde v závěru vzpomíná na různá jednání na konci roku 1989. Dovolím si odcitovat, str. 358: „Nehrozí, že zase budou publikovat jen jedni a jiní budou zakázáni? Nepřehodí se teď jen role?“ Dvacet pět let právě v těchto dnech uplyne. Neexistují zase různé bariéry (např. ekonomické, ...) , které opět někomu neumožňují ... vyřazují je, zařazují do druhé nebo kolikáté literatury?

P.S. Nečiním si nárok na plné vyčerpání dané problematiky. Jedná se jen o takovou malou úvahu nad tématem. Přivítám i vaše názory na problematiku tzv. Druhé nebo neoficiální literatury.

ČAJ pro chvíle pohody

č.98, listopad 2014, ročník XIII

Vydáno 5. listopadu 2014 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina LISu

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!